



Seat No. \_\_\_\_\_

**HAL-19080002030304**  
**M. Com. (Sem. III) Examination**  
**June - 2023**  
**Human Resource Management**

Time : **2:30** Hours / Total Marks : **70**

- સૂચના :** (1) જમણી બાજુ દર્શાવેલ આંકડા પ્રશ્નના પુરા ગુણ દર્શાવે છે.  
(2) આ પ્રશ્નપત્રમાં કુલ ચાર પ્રશ્નો છે.

1 (અ) માનવ સંસાધન સંચાલનની વ્યાખ્યા આપી તે કર્મચારી સંચાલનથી **10**  
કેવી રીતે અલગ પડે છે? તે સમજાવો.

(બ) ભારતમાં પ્રવર્તમાન માનવ સંસાધન સંચાલન પર્યાવરણની ચર્ચા કરો. **10**

**અથવા**

1 માનવ સંસાધન સંચાલન એટલે શું? તેના ઉદ્દેશો અને કાર્યો સમજાવો. **20**

2 માનવ સંસાધન આયોજનના પડકારોની ચર્ચા કરી તેને કેવી રીતે કાબુ **20**  
(અંકુશ)માં લેશો? તે સમજાવો.

**અથવા**

2 માનવ સંસાધન આયોજન એટલે શું? તેનું મહત્ત્વ અને અસરકારક પરિબલો **20**  
સમજાવો.

3 (અ) કર્મચારી વિકાસ એટલે શું? ભારતના સંદર્ભમાં તેના હેતુઓ અને **10**  
મહત્ત્વ સમજાવો.

(બ) નોંધ લખો : (તાલીમના સંદર્ભમાં) (કોઈ પણ એક) **5**

(1) કેઈસ સ્ટડી

(2) સંચાલકીય ખેલ

**અથવા**

- 3 ટૂંક નોંધ : (કોઈ પણ ત્રણ) 15
- (1) 360° ડિગ્રી મૂલ્યાંકન
- (2) હેતુલક્ષી મૂલ્યાંકન
- (3) દબાણયુક્ત પસંદગી પદ્ધતિ
- (4) ટીકાત્મક ઘટનાની પદ્ધતિ
- (5) બી.એ.આર.એસ.
- (6) સામાજિક સલામતીની જરૂરિયાત
- 4 (અ) તફાવત લખો : નાણાકીય અને બિન નાણાકીય વળતર. 5
- (બ) વ્યક્તિલક્ષી જૂથલક્ષી અને કંપનીલક્ષી પ્રોત્સાહન યોજનાના લાભા-લાભ જણાવો. 10

**અથવા**

- 4 (અ) કર્મચારી ઉત્તેજન પ્રથાઓ અને સવલતોની નીતિ વધુ સફળ બનાવવા માટેના તમારા સૂચનો જણાવો. 10
- (બ) ફરિયાદ નિવારણ સંચાલનની જરૂરિયાત પર નોંધ લખો. 5

**ENGLISH VERSION**

- Instructions :** (1) Answer all questions.  
(2) Figures to the right indicate full marks.

- 1 (A) Define HRM. How does it differ from P.M.? 10
- (B) Discuss the environment of HRM in India. 10

**OR**

- 1 What is Human Resource Management? Explain its functions and objectives. 20
- 2 Discuss the challenges faced by H.R.P. How can it be over-come? 20

**OR**

- 2 What is Human Resource Planning? Explain its importance and affecting factors. **20**
- 3 (A) What do you mean by Executive Development? What are its objectives and significance in the Indian contest? **10**
- (B) Write notes : (any one) **5**
- (1) Case Study
- (2) Management Game
- OR**
- 3 Write short notes : (any three) **15**
- (1) 360° Appraisal
- (2) Appraisal by objectives
- (3) Forced choice method
- (4) Critical incident method
- (5) B.A.R.S.
- (6) Need for social security
- 4 (A) Distinguish : Financial Vs. Non-financial Rewards. **5**
- (B) What are the merits and demerits of individual, group and corporate oriented incentives? **10**
- OR**
- 4 (A) Suggest some measures to make "Incentives & Benefit Policy" more successful. **10**
- (B) Write a brief note on need for Grievance Redressal Management. **5**
-